

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Резонанс

Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru

№ 16

28 лютого 2013 р.

РЕЗОНАНС

**Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань
Додаток до журналу "Україна: події, факти, коментарі"**

№ 16 2013

Для керівників та їхніх референтів

Засновники:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія:

В. Горовий (заступник головного редактора, науковий керівник проекту)
Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна

Заснований у 2003 році
Виходить двічі на тиждень

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz@pochta.ru
www.nbu.gov.ua/siaz.html

Передрук — тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2013

ЗМІСТ

У центрі уваги 3

Аналітичний ракурс

Тарасенко Н.

О месте Украины в российской внешнеполитической
концепции. **20**

Законодавча влада 36

Виконавча влада 41

Політика 45

Економіка 48

Економіка України в контексті
світових кризових тенденцій. **53**

У ЦЕНТРИ УВАГИ

Президент України В. Янукович узяв участь у розширеному засіданні Кабінету Міністрів України

27 лютого, виступаючи на розширеному засіданні Кабінету Міністрів України, присвяченому розгляду проекту Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 рр., Президент України В. Янукович, зокрема, зазначив, що «три роки тому, унаслідок світової кризи, українська економіка перебувала в кроці від прірви.

Тоді стало абсолютно зрозуміло: так далі працювати не можна. Голий популізм, владний авантюризм, постійна боротьба у владі зробили українське суспільство заручником політичних банкрутів – тодішніх можновладців.

У 2010 р. українці проголосували за зміни, довіривши нам управління державою.

Коли ми почали розбиратися зі спадщиною, стало абсолютно зрозумілим, що лише наведення ладу в системі влади не забезпечить ефективного розвитку держави.

Уже на початку нашої роботи я усвідомлював, що тільки радикальні системні реформи можуть забезпечити виконання ключових цілей державної економічної політики.

Україна не мала права залишатися серед аутсайдерів ринкових перетворень.

Необхідною передумовою успішної модернізації держави є ефективна, професійна і відповідальна державна влада. Тому одним із наших перших кроків на шляху модернізації країни стало реформування системи влади, підвищення її професійної та ефективної роботи.

Кількість центральних органів виконавчої влади було зменшено на 25 %, а чисельність їх апаратів – на 20 %.

Запроваджено систему відповідальності за формування та реалізацію державної політики, усунуено дублювання функцій державних органів.

Для підготовки Програми реформ, координації роботи різних органів влади було створено Комітет з економічних реформ, регіональні комітети та Координаційний центр.

Забезпечено постійну взаємодію цих структур з урядом. Члени Кабінету Міністрів є керівниками відповідних напрямів реформ, і уряд несе повну відповідальність за їх реалізацію.

Повторюю, реформи довелося розпочинати за несприятливих обставин: на тлі світової кризи, в умовах жорстких фінансових обмежень. Передусім, необхідно було домогтися надійної макроекономічної стабільності. Принциповим завданням у цій площині стала стабілізація курсу національної валюти.

Три роки поспіль гривня є стабільною. Це дало змогу українським виробникам нормально працювати на зовнішньому ринку. Стабільний курс підвищив довіру громадян до національної валюти. Заощадження в ній за останні три роки зросли на понад 86 %, у тому числі цього року – майже на 17 %.

Виважена монетарна політика Національного банку України сприяла зниженню рівня інфляції у країні. Торік відзначено дефляцію на рівні 0,2 %. У поточному році інфляція залишається низькою – на рівні 0,2 %.

У складних умовах ми почали формувати сучасне правове поле для української економіки. Були прийняті Податковий кодекс, удосконалено і впорядковано Митний і Бюджетний кодекси. Ми об'єднали всі соціальні збори в єдиний соціальний внесок.

Метою цієї роботи є створення зрозумілих і прозорих правил роботи для бізнесу, посилення конкуренції, створення стимулів для детінізації економіки, протидія корупції.

Реєстрація нового підприємства стала більш швидкою і дешевою. Скасовано вимоги щодо мінімального розміру статутного капіталу й нотаріального посвідчення установчих документів.

Істотно спрощено процедуру закриття підприємств за рішенням власників.

Проведено масштабне впорядкування роботи дозвільних органів – кількість дозволів скорочено з понад 1200 до 141, усі вони зведені в єдиний перелік. Видача цих документів здійснюється виключно в дозвільних центрах за принципом “єдиного вікна”.

Ми вдвічі скоротили кількість податків і зборів. Знизили фіскальне навантаження на бізнес: ставка податку на прибуток підприємств знижена з 25 до 19 %.

Ми посилили український банківський сектор, зміцнивши, зокрема, систему гарантування вкладів громадян.

Реалізовано безпрецедентну за обсягами інвестицій і кількістю інфраструктурних проектів програму підготовки до Євро-2012.

Спільно з Польщею ми успішно провели європейський чемпіонат з футболу й отримали визнання світу як добрі господарі подій світового значення.

Але поряд з цим хочу відмітити і той унікальний досвід, який ми отримали вперше за роки незалежності. Це досвід масштабних програм розвитку, які дають системний ефект для всієї економіки.

У рамках Програми економічних реформ ми здійснили важливі кроки щодо модернізації реального сектора економіки. Зокрема, це створення стимулів для оновлення основних засобів виробництва у базових галузях промисловості, покращення транспортної інфраструктури, посилення ефективності енергозбереження, енергетичної незалежності країни.

Ми перейшли до практичної реалізації нової регіональної політики. Вона передбачає системне освоєння регіонами й громадами власних ресурсів на стратегічних засадах, поширення міжрегіональної співпраці.

Цього року має в повну силу запрацювати новий механізм залучення під державні гарантії коштів у фінансування програм регіонального розвитку. Маю на увазі Державний фонд регіонального розвитку.

...Я добре розумію, що багато чого залежить від уряду. Тому я вимагаю не зволікати з визначенням порядку здійснення відповідних запозичень і відпрацювати його з регіонами.

Окремо хочу зазначити: регіональні програми й стратегії мають реалізовуватися синхронно із завданнями Національного плану дій.

Вимагаю від уряду під час підготовки змін до Державного бюджету на 2013 р. у повній мірі передбачити кошти регіонам

для виконання ними делегованих повноважень і регіональних доручень Президента України.

Переконаний, що давно назріла необхідність рішучої децентралізації міжбюджетних відносин центру з регіонами. Разом з розширенням повноважень вони мають отримати необхідні кошти для їх реалізації.

...Не можна не помітити очевидного: здійснені кроки стали системними. І цей системний ефект – імунітет української економіки від зовнішніх криз, погодьтесь, він значно посилюється. Зокрема, торік нам вдалося значно пом'якшити негативний вплив європейської депресії на Україну й навіть у цих складних умовах забезпечити підвищення добробуту людей.

Попри жорсткі бюджетні обмеження за останні роки ми реалізували ряд важливих ініціатив, спрямованих на підвищення соціальних стандартів для найменш захищених категорій громадян.

Так, у результаті осучаснення пенсій утричі зменшилася кількість пенсіонерів, розмір пенсії яких нижчий за 1000 грн. Торік середній розмір пенсії зріс на 18 % – з 1230 до 1454 грн.

Державна підтримка пенсіонерів протягом трьох останніх років поступово посилювалася – середня пенсія за три роки зросла на 44 %, а мінімальна – на 25 %.

У цілому торік реальні доходи населення зросли більше ніж на 13 %. Усього за останні три роки цей показник збільшився на 41 %.

Завдяки підвищенню прожиткового мінімуму для працездатних осіб торік мінімальна зарплата зросла на 14 % – з 963 до 1098 грн. Протягом останніх трьох років мінімальна зарплата зросла на 61 %, а середня – на 59 %.

Паралельно з підвищенням розміру соціальних стандартів ми працювали над покращенням якості роботи самої системи соціального захисту.

У всіх регіонах почали діяти 11 тис. соціальних фахівців, завдання яких дійти до кожної сім'ї і вчасно та якісно надати соціальну послугу. Удосконалювати цю роботу нам треба буде постійно. І ми добре розуміємо, що тут багато залежить не тільки від Міністерства соціальної політики, а в багатьох ви-

падках – від місцевих органів державної влади. А краще, шановні колеги, якщо б ви разом працювали над цим надважливим питанням і несли спільну відповідальність.

Але я, шановні колеги, хочу всіх запитати “Вдалося нам досягти всього, що планувалося?” Вважаю, що ні. Особливо я відчув це за результатами мого спілкування з громадянами під час телесту “Діалог з країною”. І взагалі, дуже часто буває, що в регіонах я відчуваю, що нам багато-багато чого ще треба з вами зробити.

Цього разу десятки тисяч телефонних дзвінків довели, що людей турбують не загальні слова або чергові програми, а вирішення конкретних проблем. Насамперед це робочі місця, своєчасна виплата зарплати, низька якість і висока ціна житлово-комунальних послуг, незадовільне медичне обслуговування тощо.

Багато скарг на бездіяльність і відверте нехтування людськими інтересами чиновників усіх рівнів.

Переконаний, що це відбувається, зокрема, через гальмування реформи системи надання адміністративних послуг. Замість єдиної мережі, кожний державний орган намагається створити власний “центр надання послуг”. Це ще більше обтяжує, дезорієнтує громадян, зберігає корупцію у цій сфері.

Незважаючи на прийняті закони, на практиці зберігається важка й непрозора система видачі дозволів, складні регуляторні процедури.

Повільно відбувається вдосконалення системи технічного регулювання. Фактично ігноруються вимоги закону про державний нагляд – основна маса підприємств потрапила до групи з високим ступенем ризику, що перевіряється щорічно.

У сфері медичної реформи кожний з базових законів реалізується зі значними труднощами.

Підзаконні нормативні акти приймаються урядом і Міністерством охорони здоров’я із істотними запізненнями. Регіони практично не отримують з центру методичної та організаційної допомоги. Свіжий приклад – закон про екстрену медичну допомогу, роботу над упровадженням якого уряд почав лише в останні дні перед набранням чинності. У результаті – нерозуміння медиками та організаторами

охорони здоров'я суті реформи і невдоволення громадян. Це м'яко кажучи.

Крім того, досі не ухвалено базовий закон про особливості діяльності закладів охорони здоров'я, що фактично блокує модернізацію вторинного рівня в пілотних регіонах.

Загальмовано реформи у сфері житлово-комунального господарства. Не вдається сформуванати нову ефективну й прозору схему реєстрації прав нерухомості.

Цей перелік можна продовжувати довго.

Розумію, що 2012 р., на який покладалися вирішальні завдання щодо багатьох реформ, виявився складнішим, ніж очікувалося. Поширення світової економічної рецесії значно обмежило можливості фінансування реформ.

Велика частина роботи виконавчої влади була підпорядкована логіці антикризових дій, а не реформ. Проте слід визнати й інше: ми певною мірою недооцінили масштаб бюрократичного спротиву, чиновницької тяганини.

Усі ці недоліки, що стримують динаміку модернізації країни, відомі. Вони мають отримати належну оцінку і висновки з боку уряду. Часу на роздуми в нас немає.

Шановні колеги!

Від самого початку нашої роботи ми визначили одним з її стратегічних напрямів втілення євроінтеграційного вектора розвитку, що залишається нашим зовнішньополітичним пріоритетом.

Черговий саміт Україна – ЄС, у роботі якого цього тижня я брав участь, став важливим кроком до переходу на новий рівень наших відносин з Євросоюзом – політичної асоціації та економічної інтеграції.

Нами разом з нашими європейськими партнерами було підбито певні підсумки і визначено подальші кроки з підготовки до наступного саміту “Східне партнерство” у Вільнюсі.

Вимагаю від уряду забезпечити безумовне виконання домовленостей, яких було досягнуто з керівництвом Європейської Ради та Європейської комісії.

Маємо докласти необхідних зусиль для підписання Угоди про асоціацію під час саміту ініціативи “Східне партнерство”.

Водночас переконаний, нам слід продовжувати активний пошук взаємоприйнятної моделі співпраці з Митним союзом.

Адже Росія, Білорусь і Казахстан для нас не лише торговельні партнери й сусіди, але й братерські крани, з якими нас пов'язують сторіччя спільної історії.

Шановні учасники засідання!

Найближчі два роки – це період значних зовнішніх і внутрішніх викликів. Хочу, щоб це всі зрозуміли.

По-перше. Відновлення світової економіки лишається слабким. Провідні економічні центри демонструють нестабільне зростання або залишаються в рецесії. Глобальний попит на ключові товари українського експорту також залишатиметься низьким. При цьому конкурентна боротьба на світових ринках стає більш жорсткою.

Тому другий ключовий виклик – це пошук резервів для внутрішнього розвитку, модернізації існуючого виробництва, підвищення конкурентоспроможності українських товарів. Необхідно через державне фінансування і стимулювання розвитку конкретних економічних проектів надати поштовх для економічного розвитку, зростання зайнятості й подальшого підвищення рівня соціального захисту громадян.

Але приватна ініціатива державою ніколи не заміниться. Великий, середній і малий бізнес повинні мати максимально допустиму економічну свободу й підприємницькі можливості.

Отже, третій виклик – це поліпшення бізнес-клімату й продовження процесу дерегуляції, упорядкування і спрощення системи надання адміністративних послуг.

Конкуренція зростає не лише за ринки збуту товарів, а й за фінансові та інвестиційні ресурси. Тому продовження реформ у цій сфері поліпшить інвестиційний клімат для національного виробника й дасть змогу залучити нових інвесторів в економіку України.

Соціальна сфера також потребує нових підходів. Нам треба так поєднати соціальні ініціативи зі стимулюванням розвитку реального сектора, щоб вони забезпечували зростання один одного.

...Ми разом пройшли важливий етап зламу застарілих схем роботи економіки. Нами створена законодавча основа нового сучасного економічного механізму. Реформи набули незворотного

характеру. Утім, наразі перед нами найскладніше завдання, як кажуть, “навчити працювати” новий механізм, навчити суспільство повною мірою використовувати його потенціал. Це – завдання, яке постає перед оновленим складом уряду.

Попереджаю: я жорстко контролюватиму, відповідають урядові та відомчі нормативні акти цілям ухвалених базових законів, духу реформ.

Будь-які спроби вихолостити зміни, уникнути відповідальності, а тим більше зберегти корупційні лазівки будуть жорстко каратися, у тому числі відповідними кадровими рішеннями.

На виконання моїх попередніх доручень уряд розробив проєкт програми активізації економічного розвитку, який було винесено на широке обговорення. Ця програма має цілком вкладатися в логіку Програми реформ і Національних планів дій щодо її впровадження. Програма має пропонувати не накачування грошима тієї чи іншої галузі, а нові, нестандартні рішення, спрямовані на продовження системних реформ.

Також важливо, аби кожен урядовець пам’ятав, що головне завдання перетворень – підвищення добробуту українців.

Наша мета – не поліпшення статистики, а покращення життя громадян України» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 27.02).

Доповідь Прем’єр-міністра України М. Азарова на розширеному засіданні уряду 27 лютого 2013 р.

На доручення Президента України уряд розробив Програму активізації економічного розвитку на 2013–2014 рр.

На основі аналізу соціально-економічних процесів за часи існування незалежної України, а також поточного стану і тенденцій світової економіки глава держави поставив завдання: фактично розпочати нову соціально-економічну політику.

І альтернативи цьому немає. Чому? Не тільки тому, що у світі триває небачена криза, готових рецептів подолання якої немає ні у кого. Головне, що ми маємо справу не з тимчасовими проблемами, які виникли раптово і з часом владнаються.

Ми маємо справу із системними проблемами, які накопичувалися під час трансформації України на державу з ринковою економікою і не знаходили вирішення.

Понад два десятиліття держава прожила в умовах відкладених реформ. Зрештою це призвело до поглиблення технологічної відсталості й закріплення сировинної спеціалізації української економіки.

Роками Україна поступово згортала виробництво готової продукції з високою доданою вартістю. ... Частина продукції переробної промисловості та агропромислового комплексу скоротилася більше, ніж удвічі. Машинобудування – у чотири рази.

Указані чинники обумовили високу вразливість національної економіки до будь-яких зовнішніх потрясінь. Змінюється кон'юнктура на зовнішніх ринках – і економіка України коливається залежно від цього.

Водночас практично нічого не робилося, щоб спрямувати розвиток держави інноваційним шляхом.

У п'ять разів скоротилася питома вага середньо- і високо-технологічних сфер виробництва в загальному обсязі вкладень по промисловості. І при цьому ми продовжуємо витрачати гроші на утримання господарства, яке неактуальне з огляду на попит ринку.

Треба також визнати факт, що в нас не було жодного періоду скільки-небудь тривалого стабільного розвитку й політичної стабільності. Погляньте на ці «гірки» розвитку держави з 1991 р. з їх глибокими падіннями. За кожним провалом – значні соціальні втрати наших людей.

Починаючи з 1990 р., Україна втратила значну частину свого потенціалу, коли інші держави присвятили цей час нарощенню власної конкурентоспроможності та економічної могутності.

... Не високими щорічними темпами, але надійно обсяг ВВП країн Європейського Союзу збільшився протягом останніх 20 років у середньому на 40 %. Російської Федерації – на 16 %. Росія фактично пододала втрати 1990-х років.

Україні ж вдалося відновити тільки близько 70 % від обсягів ВВП 1990 р.

Ми постійно латали те, що отримали у спадок від радянських часів. Яскравий приклад такого стану речей – наші дороги.

Жодних можливостей жодної держави не вистачить на безкінечне підтримання в робочому стані зношеної і застарілої інфраструктури.

Двадцять років країна витратила ресурси лише на виживання, не роблячи серйозних кроків назустріч новій якості життя, новій сучасній економіці, новим можливостям розвитку. Так сталося насамперед через політичну нестабільність і відсутність волі до системних змін.

І тільки у 2010 р., коли народ України на демократичних виборах віддав рішучу перевагу програмі реформ, підтримавши В. Януковича, країна отримала реальний шанс змінитися. І зміни відбуваються. Не так швидко як хочеться. Важко і з помилками. Але сьогодні країна вже не та, якою була після економічного колапсу 2008–2009 рр.

Під керівництвом Президента ми реалізували перший етап кардинальних перетворень. Реформи стали незворотними. І водночас стало очевидним: економічне зростання в рамках тієї економіки, яку ми маємо, вичерпане. Тільки нова якість економіки дасть змогу Україні розвиватись і вирішувати соціальні проблеми.

Від динаміки нових напрямів зростання економіки безпосередньо залежить головне наше завдання – зростання рівня життя громадян України. Тому розроблена урядом Програма активізації економічного зростання заснована на концентрації ресурсів і перетворень на напрямках, які дадуть найбільшу віддачу:

- зменшення імпортозалежності;
- формування на внутрішньому ринку додаткового попиту, особливо на вітчизняні товари традиційного експорту;
- стимулювання експорту, у тому числі через підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Безумовно, цього ми не можемо досягти без структурної перебудови й модернізації економіки, розвитку науки й технологій, стимулювання створення нових високотехнологічних виробництв.

Чітко визначені пріоритети, а також реалістичний розрахунок ресурсного забезпечення виконання Програми дасть змогу більш ефективно використовувати наявні ресурси.

Ключовий принцип, закладений у Програму, полягає в максимальному ефективному управлінні фінансовими ресурсами й повній прозорості прийняття управлінських рішень.

Ми здійснюємо перехід на нові принципи кредитування. У цьому – головна новація Програми.

Більш детально про основні положення Програми.

Безумовно, на першому плані – підвищення конкурентоспроможності економіки й покращення інвестиційного клімату. Найбільше значення повинні мати системні заходи, пов'язані із забезпеченням макроекономічної стабільності та створенням сприятливих умов для бізнесу. Це наш пріоритет у будь-яких умовах, у тому числі і в кризових. Пріоритет, який ми послідовно реалізуємо.

На нинішньому етапі перше й головне – одночасно з продовженням дерегуляції істотно зменшити втручання контролюючих органів у господарську діяльність. Найближчим часом до парламенту буде подано відповідний законопроект.

Інший напрям роботи – зниження адміністративних бар'єрів для розвитку підприємництва.

Новим інструментом реалізації інвестиційної політики стане створення Банку розвитку як банку першого рівня. Зазначений банк буде на поворотній основі забезпечувати фінансовими ресурсами комерційні банки, які, у свою чергу, видаватимуть довгострокові кредити на виконання проектів модернізації виробництва в реальному секторі економіки.

Наступний крок – це підтримка малого й середнього підприємництва. Програма передбачає безпосередню бюджетну підтримку таких підприємств і одночасно створює умови, щоб малий бізнес отримував замовлення під час реалізації заходів програми з імпортозаміщення, енергозбереження, будівництва тощо. Тобто ми продовжимо створення сприятливого інвестиційного і бізнес-клімату.

Пріоритетом Програми є підтримка національного товаровиробника й реалізація політики імпортозаміщення. Ми

пропонуємо застосувати ряд механізмів державної підтримки підприємств базових галузей і підприємств, які мають значний потенціал імпортозаміщення. Це насамперед машинобудування, нафтохімічна промисловість, легка промисловість, сільськогосподарське виробництво, фармацевтична галузь. У цьому контексті значний потенціал розвитку має наш агропромисловий комплекс, здатний не тільки забезпечити продовольчу безпеку держави, а й значно наростити експортний потенціал.

З метою вирішення системних проблем галузі в Програмі визначено ряд першочергових завдань щодо розвитку агропромислового комплексу:

- відновлення виробництва вітчизняного технологічного устаткування, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільгосптехніки;
- подолання техніко-технологічного відставання аграрного сектора;
- розбудова інфраструктури збуту аграрної продукції;
- удосконалення механізмів державної підтримки галузі машинобудування для АПК (реалізація сільгосптехніки за допомогою механізму фінансового лізингу та за рахунок часткової компенсації її вартості).

Ми вважаємо, що Україна має всі можливості не тільки закріпити свої традиційні конкурентні переваги, наприклад, у металургійній промисловості або хімії, але й повинна істотно підвищити роль високотехнологічних секторів і робити це не у майбутньому, а вже сьогодні.

Зазначу, що в останні роки частка іноземних інвестицій у середні та високі технології становить тільки 2 %. Тобто розвиток цієї сфери має бути предметом нашої особливої уваги.

Акцент у Програмі зроблено на активізацію наукових і науково-технічних досліджень і розробок з урахуванням потреб економіки і використання механізму впровадження виробничих інновацій. Зокрема, буде застосовано широкий спектр механізмів державної підтримки – від підтримки підприємств-виробників на умовах кредитування до запровадження державного замовлення продукції. Ідеться про новітні розробки у сфері біотехнологій, нових матеріалів, медичного обладнання тощо.

Так, сьогодні питання випуску медичного обладнання вітчизняного виробництва є одним із пріоритетів державної політики імпортозаміщення. Наприклад, ми плануємо запустити серійне виробництво гамма-камер для радіонуклідної діагностики. На сьогодні потреба внутрішнього ринку становить близько 300 гамма-камер, які вдвічі дешевші зарубіжних.

Буде створено вітчизняне виробництво сканерів на основі кардіомагнітної діагностики уражень серця, які при таких же технічних характеристиках коштують у шість разів менше за світові аналоги.

Інший приклад. У результаті розробки і впровадження механізму трансферу технологій виробництва вакцин вдасться провести заміщення п'яти імунобіологічних препаратів іноземного виробництва, що застосовуються в медичній практиці. Відсоток імпортозаміщення становитиме на початковому етапі 30 % (від усіх імунобіологічних препаратів, що ввозяться і використовуються в Україні).

Це не просто приклади, які демонструють можливості вітчизняного виробника, це – основа для підвищення доступності медичної допомоги та якості діагностики.

Серед пріоритетних галузей ми також виділили автомобілебудування, авіабудування, суднобудування, машинобудування для сільського господарства, ракетно-космічну та ІТ-галузь.

Так, із використанням механізму державно-приватного партнерства передбачається забезпечити:

- створення авіаційних газотурбінних двигунів АІ-28 нового покоління і проведення технічного переоснащення виробничих потужностей підприємств літакобудування;

- виробництво в кооперації з іноземними партнерами нових зразків космічної техніки;

- відновлення діяльності підприємств суднобудування і виконання заходів з підготовки серійного виробництва корабля класу «Корвет».

Запровадження системи стимулів для придбання вітчизняних літаків не тільки створить попит на продукцію вітчизняного авіабудування, а й збереже не менше 5 тис. робочих місць в авіаційній промисловості й суміжних галузях.

Завдяки заходам, які буде реалізовано на підприємствах авіабудування, поставлено завдання довести серійне виробництво літаків в Україні до 20 одиниць на рік.

...Ресурс внутрішнього споживання, зношеність «усього і вся», як не дивно, не тільки проблема, але й на нинішньому етапі – головний ресурс розвитку економіки. Так, сьогодні в Україні 97 % флоту має вік понад 20 років, а вік 70 % суден – перевищує 30 років. Виробничі потужності в машинобудуванні зношені на понад 70 %.

За оцінками експертів, внутрішня потреба держави на оновлення і модернізацію виробництва становить понад 300 млн т металопродукції. Тобто металургійний комплекс України має всі можливості отримати замовлення на багато років вперед. Тому держава, з одного боку, створює стимули для додаткового внутрішнього споживання і спрямовує державні кошти на здешевлення придбання і держзамовлення для нарощення обсягів вітчизняного виробництва, а з іншого – стимулює оновлення основних фондів.

Завдання з модернізації і технічного переоснащення поставили перед собою також ряд великих системоутворюючих підприємств чорної металургії, і держава буде їх підтримувати.

Як я вже зазначав, проведення структурних реформ у стратегічних секторах економіки – завдання державної ваги. Адже гальмування цього процесу в попередні роки позначилося на конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішньому і внутрішньому ринках.

Істотна увага приділятиметься будівництву й модернізації об'єктів паливно-енергетичного комплексу. Зокрема, Програма передбачає:

- реконструкцію відкритих розподільчих споруд Запорізької, Хмельницької і Рівненської АЕС;
- продовження ресурсу атомних станцій і підвищення рівня безпеки блоків АЕС;
- будівництво першої черги Дністровської гідроелектростанції;
- добудову Ташлицької гідроелектростанції;
- реконструкцію блоків ряду ТЕС тощо.

Безумовно, буде продовжено реалізацію проекту модернізації і реконструкції магістрального газопроводу Урен-

гой – Помари – Ужгород, проведено комплекс геологорозвідувальних робіт з метою приросту промислових запасів вуглеводнів.

Буде реалізовано ряд проектів, спрямованих на розбудову транспортних коридорів відповідно до транзитного потенціалу України.

Ми поставили завдання вдвічі збільшити обсяги будівництва, реконструкції і ремонту доріг, і, безумовно, потрібно залучити до цього приватні інвестиції.

З метою забезпечення розвитку судноплавства на внутрішніх водних шляхах і забезпечення їх безпечної експлуатації планується подальша реалізація проекту «Створення глибоководного суднового ходу Дунай – Чорне море».

У рамках реалізації заходів щодо оновлення рухомого складу міського електричного та автомобільного транспорту буде закуплена значна кількість автобусів і міського електричного транспорту вітчизняного виробництва (або спільного виробництва зі ступенем локалізації не менше 80 %). Це не тільки дасть змогу завантажити вітчизняних виробників і зекономити енергоресурси, але й поліпшить комфортність і безпеку пасажирських перевезень.

Для оновлення рухомого складу залізничного транспорту протягом 2013–2014 рр. заплановано придбати у вітчизняних виробників кілька тисяч вантажних і пасажирських вагонів, електропотяги тощо.

Значна увага приділяється в Програмі вирішенню проблем у житлово-комунальному господарстві, стан якого, з одного боку, викликає справедливе обурення людей, а з іншого – через значну енергозатратність і втрати в мережах чинить тиск на вартість цих послуг.

Тому основну увагу буде спрямовано на оновлення мереж, зменшення енергоспоживання та енерговитрат. Зокрема, у Програмі передбачено:

- реконструкцію 450 км і капітальний ремонт 110 км водопровідних і каналізаційних мереж;
- реконструкцію 131 та капітальний ремонт 15 насосних станцій;
- реконструкцію 590 км тепломереж і майже 300 котелень;
- термомодернізацію 2,1 тис. будинків;

– ремонт майже 13 тис. житлових будинків, у тому числі ветхих та аварійних;

– ремонт внутрішньобудинкових мереж 8,5 тис. будинків.

Безумовним пріоритетом є просування вітчизняної продукції на зовнішніх ринках. У цьому році ми пропонуємо застосувати ряд механізмів державної підтримки, у тому числі:

– запровадження державного страхування ризиків експортерів;

– підтримки підприємств-експортерів на умовах кредитування, а також широке використання дипломатичних можливостей держави для просування продукції національних виробників на зовнішні ринки.

Варто зазначити, що у рамках Програми збільшиться експорт космічної техніки на 20 %.

Очікується, що реалізація заходів Програми за 2013–2014 рр. дасть змогу переорієнтувати вітчизняних виробників металопрокату на внутрішній ринок. Прогнозований попит на цю продукцію за рахунок реалізації заходів програми дасть змогу повністю компенсувати навіть втрати від скорочення експорту.

...З точки зору енергоефективності в результаті виконання заходів цієї Програми очікується:

– зниження рівня енергоємності ВВП на 1,5–3 % щороку;

– збільшення до кінця 2014 р. частки енергоносіїв, отриманих з поновних джерел енергії та альтернативних видів палива, до 8 %;

– зменшення споживання енергоресурсів приблизно на 10 % умовного палива.

Програма має надзвичайно важливе соціальне значення. Наприклад, заходи, які запропоновані для активізації будівництва житла, не тільки створять попит на будівельні матеріали, метал і хімічні вироби, а й дадуть змогу зробити істотний крок до вирішення житлової проблеми: за два роки, за нашими підрахунками, 46 тис. сімей зможуть отримати відповідну підтримку держави.

Ми не тільки даємо роботу будівельникам і стимулюємо попит на будівельні матеріали, а й розблокуємо проблему приватизації житлових приміщень у гуртожитках. Держава профінансує заходи, пов'язані із прийняттям у комунальну

власність гуртожитків. Після цього люди одержать можливість приватизувати своє житло.

Реалізація Програма дасть змогу не тільки зберегти людям роботу, а й створити десятки тисяч робочих місць.

...Фінансовий ресурс, який може бути задіяний для реалізації Програми, є безпрецедентним у сучасній українській історії.

Сумарна оцінка програми становить приблизно 380 млрд грн. Джерелами фінансування програми є:

- державний і місцеві бюджети,
- кошти міжнародних фінансових організацій;
- новий механізм державних гарантій, який запроваджено з цього року та, безумовно, приватні інвестиції і власні кошти підприємств, для залучення яких ми створюємо стимули.

Кожна інвестована гривня повинна дати мультиплікативний ефект, щоб ланцюгова реакція позитивних результатів сприяла розширенню внутрішнього ринку й стимулювала зростання виробництва та реалізації продукції у стратегічних секторах економіки. Тому на першому місці під час упровадження Програми буде забезпечення високої якості техніко-економічного обґрунтування проектів. Завдяки цьому виконання зазначеної Програми дасть змогу надолужити втрачені під час кризи обсяги виробництва продукції і послуг і завершити період посткризового відновлення економіки України.

Програма розрахована на:

- одержання приросту виробництва валового внутрішнього продукту країни на рівні не менше 3 % щорічно;
- зростання виробництва за ключовими галузями, у тому числі за тими, які втратили позиції у 2012 р.

Наприклад, зростання обсягів виробництва машинобудівної продукції планується на рівні 10 % у 2014 р., вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку – на 25 %, ІТ-сектор зросте на 35 %. Приріст у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів прогнозується поточному році на рівні 1,5 %, а в хімічній і нафтохімічній промисловості – на 1,8 %.

Реалізація Програми дасть нам змогу наростити обсяги виробництва експортоорієнтованої продукції приблизно на 3 млрд дол. США у 2013 р. і значно збільшити у 2014 р.

...Головним завданням політики уряду є здійснення структурної перебудови національної економіки, подолання технологічної відсталості країни. По суті, наша Програма – це технологічна карта виконання Національного плану дій, ініційованого Президентом України.

Лише на цій основі можна забезпечити стале економічне зростання, надати перспективу розвитку існуючим підприємствам і надійні можливості для створення нових виробництв, досягти відчутних змін у якості життя для кожного громадянина України – у галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Попереду у нас багато роботи.

Але іншого курсу у нас немає.

І ми повинні використати цей історичний шанс (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 27.02*).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

О месте Украины в российской внешнеполитической концепции

Согласно устоявшейся традиции в течение года после избрания президент Российской Федерации утвердил новую редакцию концепции внешней политики. Подписанный В. Путиным 12 февраля 2013 г. документ очень точно воспроизводит идеологические установки его программной статьи как кандидата в президенты, опубликованной в «Московских новостях» год назад. Это позволяет рассматривать концепцию не просто как декларацию, а как реальный план действий на международном арене.

Концепция внешней политики Российской Федерации состоит из 104 пунктов и представляет собой систему взглядов

на базовые принципы, приоритетные направления, цели и задачи внешнеполитической деятельности Российской Федерации.

Россия во внешней политике будет делать акцент на экономическую дипломатию и внедрять элементы «мягкой силы». Об этом заявил президент В. Путин, представляя на заседании Совета безопасности новую концепцию внешней политики РФ.

Как сообщил глава государства, обновлённая концепция подготовлена в соответствии с его указом от 7 мая прошлого года. Основные принципы внешней политики России, по его словам, остаются неизменными. «Это прежде всего открытость, предсказуемость, прагматизм, нацеленность на достижение и отстаивание национальных интересов, безусловно, без всякой конфронтации. Россия заинтересована в обеспечении благоприятных условий для реализации наших задач в области внутреннего строительства, решения социальных и экономических задач», – сказал В. Путин.

При этом, отметил президент, в документе учтены произошедшие за последнее время в мире изменения. «В частности, такие масштабные явления, как мировой финансово-экономический кризис, который пока не оставляет всех нас в покое, перераспределение баланса сил в мире, в мировых делах, резкое усиление турбулентности в районе Ближнего Востока и Северной Африки, повышение значимости культурно-цивилизационного измерения конкуренции в мире», — сказал он.

В концепции, по словам В. Путина, отражена необходимость сохранения определяющей роли ООН и верховенства международного права. «Мы расширяем многоплановые взаимодействия со всеми партнёрами на равноправной и взаимоуважительной основе», – подчеркнул президент.

Он также сообщил, что «в концепции делается акцент на использование современных форм и методов внешнеэкономической работы, включая экономическую дипломатию, внедрение так называемых элементов «мягкой силы», встраивания в глобальные информационные потоки». В. Путин заявил, что Россия и далее будет активно вести конструктивную линию в международных делах.

Термин «мягкая сила» в документе расшифровывается как «комплексный инструментарий решения внешнеполитических

задач с опорой на возможности гражданского общества, информационно-коммуникационные, гуманитарные и другие альтернативные классической дипломатии методы».

Реализовать концепцию «мягкой силы» будет достаточно сложно. Для этого страна должна опираться на сильную систему моральных ценностей, заявил председатель Совета по внешней и оборонной политике Ф. Лукьянов.

«Мягкая сила – это то, чего российской дипломатии явно никогда не доставало, потому что в нашей традиции это не очень присутствовало. Мягкая сила – это способность оказывать влияние и добиваться целей внешней политики не за счет военно-политических средств, а положительного восприятия страны в глазах других. СССР обладал в определенные периоды своей истории очень мощной «мягкой силой», особенно в первой половине своей истории. Но за исключением ядерного оружия, у нас больше ничего не осталось», – говорит он.

Сейчас стратегию «мягкой силы» успешно используют Соединенные Штаты. России нужно вспомнить свой советский опыт, отметил политолог, проректор Университета им. Плеханова С. Марков. «У нас великолепная традиция использования «мягкой силы». Просто американцы взяли эту концепцию «мягкой силы» у нас. Проводилась в советское время вся вот эта коммунистическая пропаганда через систему ценностей справедливого государства. Это было то, что Гитлер взял у нас. Это продвижение своих интересов, не прямо навязывая их, а через людей, находя своих союзников в северных странах через различные американские фонды, центры, институты, СМИ», – говорит он.

Пространство СНГ традиционно определялся как приоритетное направление внешней политики России во всех концептуальных документах с середины девяностых годов. Однако никогда еще этому вектору не уделялось столько места в тексте концепции, как в ее нынешней редакции. О целях и задачах российской дипломатии на постсоветском пространстве сказано больше, чем об отношениях с ЕС, США и Китаем вместе взятыми.

Отмечается, что Россия считает приоритетной задачу формирования Евразийского экономического союза, призванно-

го не только максимально задействовать взаимовыгодные хозяйственные связи на пространстве СНГ, но и стать определяющей будущее стран Содружества моделью объединения, открытого для других государств. Подчеркивается, что приоритетными направлениями российской внешней политики являются развитие двустороннего и многостороннего сотрудничества с государствами- участниками СНГ, дальнейшее укрепление СНГ – основы углубления регионального взаимодействия его участников, имеющих не только общее историческое наследие, но и обширный потенциал интеграции в различных сферах.

В Концепции говорится, что Россия выстраивает дружественные отношения с каждым из государств-участников СНГ на основе равноправия, взаимной выгоды, уважения и учета интересов друг друга, стремясь к интенсификации интеграционных процессов на пространстве Содружества. С государствами, которые проявляют готовность к этому, развиваются отношения стратегического партнерства и союзничества.

Кроме этого, Россия намерена активно способствовать развитию взаимодействия государств-участников СНГ в гуманитарной сфере на базе сохранения и приумножения общего культурно-цивилизационного наследия, которое в условиях глобализации является важным ресурсом СНГ в целом и каждого государства-участника Содружества в отдельности. Особое внимание будет уделяться поддержке соотечественников, проживающих в государствах-участниках СНГ, согласованию договоренностей о защите их образовательных, языковых, социальных, трудовых, гуманитарных и иных прав и свобод.

В то же время, Россия будет наращивать сотрудничество с государствами-участниками СНГ в сфере обеспечения взаимной безопасности, включая совместное противодействие общим вызовам и угрозам, прежде всего международному терроризму, экстремизму, незаконному обороту наркотиков, транснациональной преступности, незаконной миграции. Первостепенными задачами являются нейтрализация указанных угроз, исходящих с территории Афганистана, недопущение дестабилизации обстановки в Центральной Азии и Закавказье.

В качестве одного из важнейших элементов современной системы обеспечения безопасности на постсоветском пространстве Россия рассматривает Организацию Договора о коллективной безопасности (ОДКБ). Сохраняется актуальность дальнейшей трансформации ОДКБ в универсальную международную организацию, способную противостоять современным вызовам и угрозам в условиях усиливающегося воздействия разноплановых глобальных и региональных факторов в зоне ответственности ОДКБ и прилегающих к ней районах.

В документе отмечается, что в этих целях Россия будет работать над дальнейшей реализацией потенциала СНГ, его укреплением в качестве влиятельной региональной организации, форума для многостороннего политического диалога и механизма многопланового сотрудничества в сферах экономики, гуманитарного взаимодействия, борьбы с традиционными и новыми вызовами и угрозами.

Кроме этого отмечается, что Россия будет содействовать практической реализации Договора о зоне свободной торговли, призванного качественно модернизировать нормативно-правовую базу торгово-экономического сотрудничества государств-участников СНГ.

Также Россия продолжит играть активную роль в политико-дипломатическом урегулировании конфликтов на пространстве СНГ, в частности будет участвовать в поиске путей решения приднестровской проблемы на основе уважения суверенитета, территориальной целостности и нейтрального статуса Республики Молдова при определении особого статуса Приднестровья.

Четкий акцент на стремлении реинтегрировать страны СНГ в рамках контролируемого Москвой проекта – ключевое отличие новой Концепции от установок пятилетней давности. В 2008 г., в частности, утверждалось, что «Россия подходит к торгово-экономическим связям с государствами-участниками СНГ с учетом достигнутого уровня сотрудничества, последовательно придерживаясь рыночных принципов как важного условия развития подлинно равноправных взаимоотношений». Сейчас словосочетание «рыночные принципы» в доку-

менте отсутствует, что дает основания предполагать коренной перелом в отношении российской власти к странам СНГ.

Новая редакция концепции признает неизбежную необходимость идти на экономические уступки в обмен на политическое лидерство. Следуя этой логике, в Москве закрывают глаза на длительное субсидирование белорусской экономики, перенос российских производств в рамках Таможенного союза на территорию более либерального Казахстана и необходимость фактически кормить Киргизию после ее вхождения в интеграционный блок.

Далее в концепции утверждается, что «строящийся на универсальных интеграционных принципах новый союз призван стать эффективным связующим звеном между Европой и Азиатско-Тихоокеанским регионом». Главное в этом пассаже даже не претензия на построение независимого и от ЕС, и от Китая блока, а словосочетание «новый союз». Создатели документа не могли не понимать, с каким именно союзом подобные слова будут ассоциироваться у всех жителей одной шестой части суши. Таким образом, МИД РФ, еще в декабре гневно отреагировавший на высказывания госсекретаря Х. Клинтон об угрозе «восстановления Советского Союза под другой вывеской», сейчас фактически подтвердил оправданность ее опасений.

На фоне некоторых предыдущих версий концепция-2013 выделяется серьезной детализацией. При перечислении многочисленных стран, отношения с которыми для РФ официально значимы, впервые отдельным пунктом прописаны цели по Украине. В частности, в разделе региональных приоритетов отмечается, что Россия намерена выстраивать отношения с Украиной как приоритетным партнером в СНГ, содействовать ее подключению к углубленным интеграционным процессам.

Так, во внешнеполитической доктрине 2000 г. Украина отдельно не выделялась, а вот в 2008-м – напротив, вместе с Грузией упоминалась в контексте недовольства России из-за возможного расширения НАТО на восток. В 2013-м киевскому фактору непосредственно посвящено всего пару строк. Но возможностей оценить примерные планы внешней политики РФ дает куда большее число пунктов.

Приоритетное партнерство в подобном контексте – пункт многообещающий. Во всяком случае, ранее в концепции говорилось, что «Россия выстраивает дружественные отношения с каждым из государств-участников СНГ на основе равноправия, взаимной выгоды, уважения и учета интересов друг друга, стремясь к интенсификации интеграционных процессов на пространстве Содружества. С государствами, которые проявляют готовность к этому, развиваются отношения стратегического партнерства и союзничества».

Оговорка об «углублении интеграционных процессов» показывает, что Москва предпочитает рассматривать отношения с Киевом в комфортном для нее обобщенном разрезе. Содержание других пунктов СНГ-раздела выстраивает модель, уже неоднократно озвученную В. Путиным, – дружба в режиме СНГ, дружба в режиме ТС, а в будущем – в режиме Евразийского экономического союза.

Желание видеть Украину «поглубже в СНГ» – логично и предсказуемо. И, как следовало ожидать, членство в Содружестве автоматически рассматривается как первоочередное. «Уважая право партнеров по Содружеству на выстраивание отношений с другими международными субъектами, Россия выступает за всеобъемлющее выполнение государствами-участниками СНГ взятых на себя обязательств в рамках региональных интеграционных структур с российским участием, обеспечение дальнейшего развития интеграционных процессов и взаимовыгодного сотрудничества на пространстве СНГ», – уточняется в тексте концепции.

Ранее в такого рода текстах Москва не ограничивала стремление бывших союзных республик войти в интеграционные объединения без российского участия. В этот же раз российская сторона открыто заявляет: любые интеграционные обязательства перед Москвой не допускают интеграцию куда-либо еще. Это делает очевидным стремление В. Путина создать новый политический союз под своим руководством с постепенным привлечением к нему всех стран СНГ.

Привлекательна ли эта часть доктрины для постсоветских государств? По некоему совпадению Верховная Рада Украины

недавно приняла резолюцию, в которой фиксирует государственный курс в направлении Европейского Союза, но не Евразийского. В Грузии уже больше месяца парламентское меньшинство в спорах с большинством настаивает на конституционном закреплении прозападного внешнеполитического вектора. И именно в этой части «большого спора» новые грузинские власти не возражают бывшим. Но если Грузия – страна, с которой разорваны дипотношения, то как быть с Арменией, которая недавно едва не выбрала президентом гражданина США? Ереван – единственный на Южном Кавказе стратегический союзник Москвы. Поствыборные события в этой республике не завершились – «едва не выигравший кандидат» по ряду признаков готов сыграть в цветную революцию. Россия, кажется, не готова к подобным событиям на территории партнерского государства, где, кстати, держит военную базу. Так же, как не готова сама себе ответить на вопрос: каким образом вообще в Армении если не явно «проамериканский», то «непонятный» кандидат едва не пришел к власти?

Формулируя некие цели и амбициозные задачи, в той или иной степени затрагивающие интересы сопредельных или даже иных стран, Москва, по мнению ряда экспертов, упускает из вида процессы, протекающие в национальных обществах. Налаживая пусть и отличные отношения с правящими элитами, не обращает внимания на настроения населения. А «мягкая сила» – это конкретные недорогие кредиты бизнесу, достаточно обильные гранты агентам влияния – местным НПО, гуманитарные проекты, возможность качественного образования. В верхушке этой «пирамиды» – декларированная свобода выбора, права человека, многопартийность, т.е. традиционные демократические ценности, без которых само по себе понятие «мягкой силы» выхолащивается. Кстати, пример свободы выбора, реализованный в проамериканской Грузии в ходе недавних выборов, вызвавших смену власти, может свидетельствовать не столько о разочаровании местного общества Западом, сколько о возможности сделать этот самый выбор при избранном государством западном векторе.

Может ли Россия наполнить «мягкую силу» чем-то подобным, способным ее саму превратить в притягательное ядро? Если не

подобным, то не менее привлекательным содержанием? Вопрос в свете внешнеполитической доктрины отнюдь не риторический.

Дальнейшее вовлечение Киева в политику Содружества, вероятно, могло бы восприниматься как интеграционная «программа-минимум» на фоне того же членства в Таможенном союзе, но все зависит от того, как будут разрешаться возможные конфликты интересов. Так, взяв курс на «газовое» освобождение, Кабмин во многом рассчитывает и на диверсификацию поставок энергоресурсов в обход России. Кроме прочего команда Н. Азарова надеется и на удобные закупки туркменского газа в рамках действия Зоны свободной торговли в границах СНГ. Однако, несмотря на то, что новая концепция обещает «содействовать практической реализации Договора о зоне свободной торговли», маловероятно, что оградившая себя от роли транзитера Россия легко согласится открыть свою «трубу».

Реализация подхода «СНГ – прежде всего, но не в обход России» в украинском случае во многом зависит и от планов Киева на интеграцию в этом направлении. Как уже показала практика взаимодействия с тем же Таможенным союзом, декларации дружественных отношений мало спасают от затяжных торговых войн. Да и ключевая, если судить по заявлениям представителей правящего лагеря, мечта об энергетической независимости от России в конечном итоге вовсе необязательно выводит Киев из-под внешнеполитического «удара» Москвы. Тем более, планы на углубление СНГ-сотрудничества вплоть до полного «евразийства» – не единственная сфера российского влияния, непосредственно касающаяся Украины. Немало внимания обновленная концепция уделяет и проблеме пространства культурного единства, утверждения роли русского языка и противодействия «попыткам переписать историю и использовать ее в целях нагнетания конфронтации и реваншизма в мировой политике». «Защищать права и законные интересы соотечественников, проживающих за рубежом, на основе международного права и международных договоров Российской Федерации, рассматривая многомиллионную русскую диаспору в качестве партнера, в том числе в деле расширения и укрепления простран-

ства русского языка и культуры», – обязывает концепция руководство российского государства. Красноречивым в этом русле является факт награждения В. Путиным медалью Пушкина «за большой вклад в сохранение и популяризацию русского языка и культуры за рубежом» пятерых «регионалов», включая авторов скандального закона об основах языковой политики В. Колесниченко и С. Кивалова. А в ситуации, когда Украина автоматически оказывается в сфере влияния весомого соседа сразу в нескольких смыслах (от энергетического и экономического до культурно-исторического и языкового), рассчитывать на безболезненный для всех участников «конструктивный диалог» не так уж и просто. Особенно в ситуации, когда один из его участников со своим видением приоритетного направления этого сотрудничества определился заранее.

Как отмечает эксперт Французского института международных отношений (IFRI) Ж. Ночетти, выработка новой внешнеполитической доктрины Москвы происходит в неблагоприятном для России международном контексте: после возвращения В. Путина в Кремль российско-американские отношения стали существенно прохладнее, пишет он в *Ouest-France*. В сирийском вопросе Россия и США расходятся во взглядах как на методы, так и на сценарии выхода из кризиса. «Для Путина важно не допустить, чтобы американцы и их союзники из Персидского залива контролировали новую Сирию: в Москве светские авторитарные режимы воспринимаются как единственная возможная альтернатива политическому исламу», – подчеркивает Ж. Ночетти. На авансцену вернулся и вопрос ПРО: Россия связывает его с активностью НАТО у ее границ, в частности, с установкой ракет Patriot в Турции. И, наконец, принятый в США «Акт Магнитского» вызвал гнев Москвы и ответный запрет на усыновление российских сирот американцами. И это еще не полный список.

«Можно сделать два вывода относительно эволюции российской внешней политики. С одной стороны, каждый президентский срок Путина характеризовался новой стратегией в этой области. Сегодня она, похоже, приобретает более националистический и изоляционистский акцент», – считает автор статьи. С другой стороны, заметно, что В. Путин ищет баланс

между внутренней и внешней политикой. Вслед за волной народных протестов после выборов 2011–2012 гг., расцениваемых российскими лидерами как результат вмешательства американских правозащитных организаций, велик соблазн вернуться к логике «осажденной крепости», подчеркивает исследователь. Таким образом, резюмирует Ж. Ночетти, мы являемся свидетелями усиления политики «суверенизации», которая уже имеет конкретные следствия во внутренней политике. Такая ситуация представляется парадоксальной в свете недавнего вступления России в ВТО, считает эксперт.

В то же время в украинских СМИ распространено мнение, что новая редакция документа четко отражает возросшую самоуверенность В. Путина и его команды. В тексте впервые речь идет не просто о стремлении России быть одним из влиятельных центров мировой политики, но и о том, что Москва «полностью осознает свою особую ответственность за поддержание безопасности в мире как на глобальном, так и на региональном уровнях». Этим, а также акцентом на «самостоятельном и независимом внешнеполитическом курсе» подводится идеологическая база под демонстративно отличную от западной позицию по Сирии, Мали, Ирану и других проблемных точках на планете. Кремль открыто претендует на фактически равную с Соединенными Штатами роль в формировании нового миропорядка и дает понять, что по каждому вопросу Западу придется проводить с Россией отдельные переговоры и искать компромисс. Рассчитывать на поддержку по умолчанию ввиду совпадения ценностей или идеологических установок Вашингтон больше не может.

Авторы этой редакции концепции в отличие от разработчиков варианта 2008 г. изображают мировые тенденции почти исключительно в темных тонах. Это и глобальный экономический кризис, и сокращение возможностей исторического Запада доминировать в мировой экономике и политике, и «тенденция на реидеологизацию международных отношений» (хотя в концепции 2008 г. провозглашалось «прекращение идеологической конфронтации и последовательное преодоление наследия холодной войны»).

Россия в этом море хаоса видится конструкторам нового внешнеполитического курса островом стабильности и предсказуемости. Похоже, именно желанием воспользоваться глобальной турбулентностью и отвлечением США на проблемы Ближнего Востока объясняется тот факт, что консолидация постсоветского пространства под руководством Москвы определяется ключевой целью российской дипломатии. Многие западные аналитики, кстати, именно оглядкой на Запад объясняют назначенный В. Путиным срок создания Евразийского союза - до 1 января 2015 г. Именно к тому времени Вашингтон свернет миссию в Ираке, радикально сократит военное присутствие в Афганистане и тем самым освободит финансовые и военно-политические ресурсы для включения в «большую игру» в Евразии.

По мнению российских политологов, главной проблемой внешней политики России являются не «механизмы» дипломатии, а отсутствие союзников. По мнению политолога Ш. Султанова, говорить о технологиях в то время, как сама концепция внешней политики выстроена неправильно, – некорректно. «Концепция внешней политики должна основываться на доктрине внешней политики, которая включает в себя систему целей и интересов, возможные варианты и сценарии развития ситуации во время достижения этих целей, угрозы этим интересам. Если все это есть, тогда можно говорить о технологиях, о применении мягкой силы, мягчайшей силы, а сейчас в сфере внешней политики РФ – это просто красивые слова», – заявил политолог. Да и «мягкая сила» – это не только внешнеполитическая пропаганда, а целый комплекс в системе невидимой войны государств, который включает в себя и экономические средства, и социальные средства, и средства психологического воздействия на элиту и государственных лидеров.

Создавая концепцию внешней политики, важно выстроить иерархию основных противников и союзников, подчеркивает политолог. Тут возникает трудный вопрос – почему у России так мало внешнеполитических союзников? Например, согласно документу, Россия намерена, в первую очередь, налаживать сотрудничество со странами СНГ – для формирования

Евразийского экономического союза, куда войдут, помимо России, Казахстан и Белоруссия.

«Белоруссия сейчас самая близкая для нас страна. Но если вспомнить, как активно года два назад критиковало наше официальное телевидение Лукашенко, возникает сомнение, что Александр Григорьевич нам это простил. Второй российский друг – вроде бы Казахстан. Но два месяца тому назад Назарбаев в Анкаре заявил, что казахи 150 лет находились под колониальным игом русских».

«Вот начнется война, кто будет с нами с этой стороны окопа? Никого! Поэтому сейчас самая главная задача внешней политики – заводить друзей, создавать коалиционный потенциал», – резюмирует Ш. Султанов.

Ведущий научный сотрудник Московского центра Карнеги Л. Шевцова, комментируя новый внешнеполитический документ РФ, отметила, что его новизна не в содержании, а в акцентировании уже существующего курса.

«В комментариях по поводу представленной «обновленной» концепции внешней политики РФ можно услышать, что речь будто бы идет о «новой» концепции внешней политики. Во всяком случае, все подчеркивают факт ее обновления и говорят чуть ли не о внешнеполитическом «повороте» России. Между тем речь идет всего лишь о словесном форматировании давно уже развивавшихся тенденций. Путинский поворот начался еще до прихода в Кремль Медведева. Нынешний курс, который только что получил оформление, собственно, начался в 2004 г., когда в Киеве произошла оранжевая революция. Именно это событие, ставшее для Кремля шоком, заставило его обитателей задуматься о своей будущей судьбе и начать строить первые окопы, пытаясь отгородиться от западного влияния».

Л. Шевцова констатирует, что спровоцированные «цветными революциями» страхи и подозрения вылились в риторическую мантру, которую В. Путин впервые провозгласил в 2007 г. в Мюнхене, когда, выступая перед европейской правящей элитой, начал громить Америку. Это выступление означало поворот - от политики интеграции в Европу (на кремлевских условиях) к движению в противоположную сторону и попыткам начать отгораживание от Запада.

Медведевская пауза не изменила начавшейся тенденции. Было бы ошибкой считать, что у Д. Медведева была своя концепция внешней политики, и он пытался проводить более мягкий курс в отношении либеральных демократий. Аналитик подчеркивает, что, во-первых, Д. Медведев оставался марионеткой, у которого не могло быть самостоятельной политики. Во-вторых, Д. Медведев проводил мюнхенскую линию, пусть еще и непоследовательно. Но это была непоследовательность самого В. Путина, который колебался в выборе акцентов и средств, продолжая отшлифовывать свой новый курс.

«Перезагрузка» с Америкой в период Д. Медведева была всего лишь обменом уступок между Вашингтоном и Москвой при гарантиях Вашингтона не вмешиваться в российские дела. А также в дела постсоветского пространства. Именно этого требовал В. Путин в Мюнхене.

Так что сегодня В. Путин предложил линию, которую он оформлял почти девять лет, говорит эксперт. Суть обновленной концепции в следующем. «Москва говорит миру: Запад идет ко дну; Россия является «островком стабильности» и представляет собой особую «цивилизацию», которая не позволит влиять на ее внутренние процессы; Москва будет строить свою галактику из других соседних государств. Если очистить концепцию от словесной шелухи, то впервые Москва откровенно говорит: мы будем сдерживать Запад и его влияние не только у себя, но и на постсоветском пространстве».

Впрочем, замечает Л. Шевцова, когда читаешь концепцию, то возникает «впечатление неадекватности Кремля. Ведь Россия стагнирует. Власть не может справиться с коррупцией. Интерес к России в мире падает. А тем временем кремлевская концепция говорит о могущественной державе, которая собирается предложить миру свои «ценностные ориентиры!» Как будто Кремль говорит о совершенно другой стране!»

По мнению эксперта, скорее всего, эта концепция имеет две задачи: во-первых, как обычно, создавать миражи и имитацию силы, и - во-вторых, она нацелена на общество и должна породить у населения страх перед рисками и мировыми угрозами и ощущение окруженности врагами.

Она также отмечает, что «понятие «мягкой силы», которое есть в концепции, и за которое многие ухватились, включает, в первую очередь, информационные, гуманитарные, общечеловеческие и другие механизмы воздействия на другие общества. Они должны создавать образ привлекательной России. Но давайте подумаем: неужели у России есть несиловые аргументы влияния, которые бы сделали Россию привлекательным государством? Влияние России базируются на четырех факторах – ядерное оружие, сырье, торговля оружием и способность быть непредсказуемым государством.

Гораздо важнее то, что Кремль говорит: мы будем противодействовать другим государствам в их попытках использовать свою «мягкую силу». Это уже серьезно. Речь идет о том, чтобы поставить заслон для «правозащитных концепций», которые использует Запад; как закрыть Россию для любого либерального влияния извне».

В то же время эксперты признают, что концепция отдает дань необходимым символам. Так, там упоминается в качестве основных целей внешней политики и модернизация. Но авторы вскоре забывают об этой цели, и все свое внимание концентрируют на том, что считают действительно важным. Самое важное – это обосновать «сокращение возможностей исторического Запада» и смещение «потенциала силы и развития на Восток». Действительно, Запад - как цивилизация - пока не вышел из состояния кризиса. Но это не первый кризис в его истории, и кризис всегда был средством обновления западной цивилизации (как в 1930-х гг. и как в 1970-х гг. прошлого века). Есть все основания, что и этот кризис для Запада станет источником нового возрождения. Что касается смещения «потенциала силы» на Восток, то здесь имеется в виду Китай, который многими рассматривается как новый мировой полюс. Но нужно прислушаться и к мнению о том, что Китай клонится к закату, и ему не избежать краха централизованной системы. Если это так, то авторы российской концепции строят внешнюю политику на ошибочных координатах.

Более того, подчеркивают эксперты, им нужно понять и другое: между авторитарными государствами никогда не бы-

вает реального партнерства. Дистанцируясь от Европы и Запада и надеясь на партнерство с более мощным Китаем, Россия может оказаться в роли «младшего партнера» Китая. О чем, кстати, давно уже предупреждал З. Бжезинский.

Авторы концепции пытаются доказывать, что «попытки навязывания другим собственной шкалы ценностей» ведут к сползанию в хаос и неуправляемости в международных отношениях. «Реидеологизация» международных отношений, т.е. усиление в них акцента на ценности, якобы, подрывает стабильность – утверждает Кремль. Возрождение же этого тезиса в качестве одного из ключевых аргументов внешней политики Кремля – это возврат к советскому прошлому. На деле Запад все последние годы только и делал, что отказывался от упоминания о ценностях в своей внешней политике. И США, и ЕС в своем отношении к России делали все, чтобы не раздражать Кремль.

Эксперты приходят к выводу, что именно усиление в западном обществе обеспокоенности тем, что происходит в России, и заставило Кремль делать более четкие акценты в своей «обновленной» доктрине. Нужно было сказать Западу – «не лезьте в наши дела!».

«Российская власть решила упредить поворот в критическом направлении западных правительств, фактически выдвинув им свой ультиматум, говоря: мы не допустим! Этот ультиматум только свидетельствует, насколько Кремль обеспокоен внутренней ситуацией в стране, и о том, что он готовит окружающий мир к тому, что будет действовать внутри более жестко и будет защищать свое «ценностное» измерение! Все подобные «тезисы» обусловлены в первую очередь внутривластной ситуацией в России и неуверенностью власти, а не динамикой самих международных отношений. В каком-то смысле эта концепция – ликвидация Кремлем механизмов внешней политики и их полное подчинение своим внутривластным страхам», – резюмирует Л. Шевцова.

Эксперты также обращают внимание на тот факт, что в процессе подготовки новой концепции внешней политики РФ не состоялось ни одной широкой экспертной дискуссии, ни одного слушания в Государственной думе или в Общественной

палате РФ. Незважаючи на те, що, згідно конституційної норми, зовнішню політику країни визначає президент, за думкою експертів такої документи, як Концепція зовнішньої політики Росії, повинні проходити, як мінімум, через обговорення обома палатами Парламенту, а перед тим широко і публічно обговорюватися суспільством, по крайній мірі, на рівні експертного середовища, що тільки зміцнить вагу документи.

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Голова Верховної Ради України В. Рибак 26 лютого зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Федеративної Республіки Німеччина в Україні К. Вайлем.

Сторони обговорили питання щодо двосторонньої співпраці України та Німеччини, а також стосовно євроінтеграційних прагнень Української держави.

Голова Верховної Ради відзначив позитивний розвиток міжпарламентського діалогу з Німеччиною, який, на його думку, «розвивається досить динамічно», і повідомив, що найближчим часом у Верховній Раді України буде створено відповідну групу з міжпарламентських зв'язків, представники якої незабаром матимуть змогу відвідати ФРН і зустрітися з колегами. «Наразі народними депутатами України подано 108 заяв про вступ до депутатської групи Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків з Федеративною Республікою Німеччина», – сказав він. В. Рибак заявив, що готовий особисто сприяти виведенню міжпарламентського діалогу між нашими країнами на новий рівень, що відповідає б інтересам як України, так і Німеччини.

Керівник парламенту підкреслив, що європейська інтеграція залишається основним зовнішньополітичним пріоритетом України, і Верховна Рада України всіляко сприятиме успішній реалізації цього курсу.

У свою чергу керівник дипломатичної місії Німеччини зазначив, що Угода про асоціацію та створення зони вільної

торгівлі стане «найбільшим інвестиційним проектом для України» завдяки гармонізації її законодавства з європейським та поліпшенню інвестиційного клімату. К. Вайль зазначив, що прийняття Заяви про реалізацію євроінтеграційних прагнень України «стало важливим сигналом» для саміту Україна – ЄС, який відбувся 25 лютого.

К. Вайль також запросив українських парламентарів до активізації співпраці на усіх рівнях, зокрема, на рівні груп дружби (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 26.02).

Голова Верховної Ради України В. Рибак розкритикував Кабінет Міністрів за якість законопроектів, що подаються до парламенту. Про це він сказав, виступаючи на розширеному засіданні Кабміну, повідомляє кореспондент УНН.

«Має місце недосконалість законопроектів з міністерств. Це уповільнює проходження у Раді», – сказав В. Рибак, пояснивши, що документи необхідно доопрацьовувати. На доказ своїх слів спікер навів статистику, згідно до якої глава держави застосував право вето до 34 законопроектів. При цьому В. Рибак визнав, що якість урядових законопроектів зазвичай краща, «ніж подають окремі депутати» (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 27.02).

Реалізація соціально-економічних реформ торує шлях України до європейського простору. Про це під час розширеного засідання уряду сказав спікер парламенту В. Рибак, повідомляє кореспондент УНН.

Керівник парламенту назвав пріоритетом для усіх гілок парламенту активізацію соціально-економічної політики. «Заява Президента за результатом саміту (Україна – ЄС – Ред.) має стати мобілізаційною основою для скоординованих та прискорених дій», – сказав В. Рибак. Крім того, говорячи про реалізацію економічних реформ, В. Рибак зазначив, що Кабмін мав би внести низку законопроектів, які б були розглянуті

протягом сесії (*Украинские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

У Комітеті з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією відбулася зустріч з членом оцінювальної місії Департаменту внутрішнього спостереження Ради Європи М. Лоренцоні.

Під час зустрічі голова комітету В. Чумак та керівник секретаріату Ю. Сорочик поінформували про підсумки співпраці між Комітетом та Радою Європи в сфері антикорупційних проєктів, діяльність яких завершилась у 2009 р. Також було обговорено поточні пріоритети антикорупційної політики в Україні.

Учасники зустрічі обговорили також потенціал громадських організацій у реалізації антикорупційної політики, звернувши увагу на необхідність побудови широких коаліцій між громадянами та політиками, аби антикорупційні ініціативи були успішними (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 26.02).

Актуальні проблеми виконання законодавства про доступ до публічної інформації органами державної влади і місцевого самоврядування в Україні було обговорено під час «круглого столу», організованого Комітетом з питань свободи слова та інформації.

Аналізуючи проблеми, які існують сьогодні у законодавчому полі, голова комітету М. Томенко зазначив, що інформацією з відкритим доступом мають бути: проєкти рішень місцевих рад, які слід оприлюднювати щонайменше за 20 днів до моменту їх обговорення; генеральні плани розвитку міст; дані щодо використання бюджетних коштів.

Учасники обговорення наголосили, що під час роботи над удосконаленням чинної правової бази в галузі доступу до публічної інформації слід передбачити механізми запобігання недолікам, які були визначені під час обговорення. На думку учасників заходу, профільний парламентський Комітет має

здійснювати регулярний моніторинг стану виконання закону про доступ до публічної інформації, а також активніше проводити роз'яснювальну роботу щодо особливостей доступу до інформації, яка стосується фізичної особи, задіяної у офіційному або громадському житті країни (**Офіційний портал Верховної Ради України** (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 27.02).

У Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини відбулася робоча нарада з питань дотримання прав усиновлених дітей.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини В. Лутковська під час наради повідомила присутнім, що підтримує ініціативу Міністерства соціальної політики стосовно перевірки умов проживання і стану здоров'я всіх дітей, усиновлених іноземними громадянами, які перебувають на обліках у консульських установах та дипломатичних представництвах України (**Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини** (<http://www.ombudsman.gov.ua>). – 2013. – 27.02).

У Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини відбулась робоча нарада щодо проблем, пов'язаних із застосуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних.

Виступаючи перед учасниками наради, Уповноважений з прав людини В. Лутковська окреслила коло основних питань, які виникають у зв'язку з неправильним тлумаченням положень Закону України «Про захист персональних даних». Насамперед, це стосується реалізації конституційних прав людини на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист. Зокрема, громадяни, які звертаються за захистом своїх прав до Омбудсмена, скаржаться на відмову в оформленні субсидій, проблеми з видачею дипломів про освіту, ненадання медичних послуг через незгоду на обробку персональних даних.

На думку Представника Уповноваженого – начальника Управління з питань дотримання прав у галузі інформаційного права О. Павліченка, Закон України «Про захист персональних даних» має захищати основоположні права та свободи громадянина, а не обмежувати їх. Зокрема, це стосується й права на приватність особи, забезпечення якого є обов'язком держави.

Учасники робочої наради були одностайні: лише спільними зусиллями влади та громадськості можна розв'язати проблеми порушень конституційних прав людини, пов'язаних із отриманням освіти, наданням медичної допомоги та соціального захисту (*Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (<http://www.ombudsman.gov.ua>)*. – 2013. – 27.02).

Верховній Раді пропонують ввести оподаткування доходів фізичних осіб, отриманих у вигляді процентів на депозити понад встановлений законодавством рівень. Така норма міститься в законопроекті № 2401 від 26 лютого, автором якого виступив народний депутат від фракції Партії регіонів Є. Сігал, повідомляє кореспондент УНН.

Законопроектом пропонується внести зміни до Податкового кодексу України, які передбачають запровадження механізму оподаткування доходів фізичних осіб, отриманих у вигляді процентів на поточні або депозитні банківські рахунки і депозити до небанківських фінансових установ, з 1 січня 2014 р. ставкою в 25 %. На думку Є. Сігала, високий рівень процентних ставок, під які залучаються вклади фізичних осіб, адекватно обумовлює високу ціну цих кредитних ресурсів, які для багатьох підприємств стають просто недосяжними і економічно не вигідними.

Автор документу вважає, що законопроект створить умови для перерозподілу використання доходів фізичних осіб на користь споживання товарів і послуг вітчизняних підприємств, оскільки на сьогодні висока доходність депозитів стимулює у населення накопичувальні настрої (*Українские Национальные Новости (<http://www.unn.com.ua>)*. – 2013. – 27.02).

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Президент України В. Янукович відновив міністерство молоді та спорту. Про це він сказав під час розширеного засідання Кабміну, повідомляє кореспондент УНН.

«Ми з Миколою Яновичем (Азаровим. – Ред.) ухвалили спільне рішення відновиити спортивне та молодіжне міністерство. Тобто відділимо цю державну установу від міністерства освіти», – повідомив В. Янукович.

За його словами, таке рішення пов'язане з критикою працівників фізкультури. Як відомо, створення Міністерства освіти і науки, молоді та спорту відбулося у грудні 2010 р. Згідно з указом Президента, нове міністерство створювалось шляхом реорганізації Міністерства освіти і науки та Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, що мало на меті усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, а також підвищення ефективності державного управління (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

Президент України В. Янукович під час розширеного засідання Кабінету Міністрів проголосив нові соціальні ініціативи, спрямовані на захист дітей. Вони передбачатимуть збільшення державної підтримки, зокрема, дітей з особливими потребами, дітей-сиріт та сімей, які виховують таких дітей. «Ми робимо стратегічну інвестицію в тих, хто будуватиме і розвиватиме Україну практично до кінця ХХІ століття», – наголосив глава держави.

За його словами, на перший план необхідно поставити завдання зі створення належних матеріальних умов для тих, хто зараз ростить дитину. «Кожна малозабезпечена сім'я отримає в середньому додаткове зростання доходів до кінця 2013 р. – на 619 грн. У 2014 р. – 976 грн. у порівнянні з 2012 роком», – сказав В. Янукович. Він наголосив, що окрема увага приділятиметься дітям з особливими потребами, виховання і розвиток

яких потребує значних зусиль і коштів. «Розмір допомоги для догляду за дитиною-інвалідом, яка потребує постійного стороннього догляду, буде збільшено у півтора рази, що дасть кожній сім'ї додатково від 223 до 302 грн щомісяця залежно від віку дитини», – сказав глава держави.

Президент також доручив уряду невідкладно усунути несправедливість щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, над якими встановлено опіку та піклування, які водночас є інвалідами. За словами глави держави, через бюрократичну казуїстику вони недоотримують щомісяця майже 900 грн.

В. Янукович окреслив окремих блок завдань – охоплення особливим піклуванням дітей, які мають проблеми зі здоров'ям. Окрему увагу В. Янукович звернув на всебічний розвиток кожної дитини, який повинен починатися з дошкільного віку. Головним його елементом є дитячі садки. «Нині кожна четверта дитина позбавлена можливості навчатись у них. Протягом двох років уряд має забезпечити створення не менше 100 тисяч нових місць у дитячих дошкільних закладах», – зазначив Президент (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*. – 2013. – 27.02).

Кабинет Министров Украины одобрил Государственную программу активизации экономического развития на 2013–2014 гг. Соответствующее решение было принято в ходе расширенного заседания правительства 27 февраля.

При этом Премьер-министр Н. Азаров предложил в рабочем порядке в течение недели доработать программу и выпустить ее на следующей неделе. Напомним, на реализацию программы активизации развития экономики на 2013–2014 гг. необходимо 380 млрд грн. Программа предусматривает уменьшение потребления энергоресурсов приблизительно на 1,5 млн т условного топлива. Источниками ее финансирования предусмотрены средства из государственного бюджета, частные инвестиции, средства международных финансовых организаций и новый механизм государственных гарантий.

В результаті реалізації програми уряд очікує досягнення росту ВВП не менше 3 % щорічно, зниження рівня енергоємності ВВП на 1,5–3 % (*Український Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2013. – 27.02).

Уряд України планує найближчим часом здійснити заходи для відновлення роботи п'яти найбільших промислових підприємств країни, що на цей час простоюють – двох нафтопереробних заводів, двох феросплавних заводів та підприємства «Карпатнафтохім». Про це віце-прем'єр-міністр Ю. Бойко повідомив на розширеному засіданні уряду, повідомляє кореспондент УНН.

За його словами, запуск цих підприємств дасть країні «додатково 60 млрд грн промислового виробництва, або майже 2 %». Віце-прем'єр-міністр повідомив, що переговори з феросплавними підприємствами вже завершені і найближчим часом планується підписати меморандум щодо відновлення їх роботи (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

27 лютого 2013 р. міністр закордонних справ України Л. Кожара, перебуваючи з офіційним візитом у Республіці Польща, разом з керівником МЗС Польщі Р. Сікорським взяв участь у відкритті П'ятого Українсько-польського форуму партнерства. «Україна та Польща мають вивчати й пропагувати спільні історичні здобутки, що стане важливою запорукою спільного майбутнього двох держав і народів у Європейському Союзі», – наголосив Л. Кожара, виступаючи перед учасниками Форуму. Глава українського МЗС високо оцінив результати Саміту Україна-ЄС, зокрема, в контексті перспективи підписання цього року Угоди про асоціацію, включаючи створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом. У рамках Форуму провідні політичні, громадські та наукові діячі двох держав обговорять широке коло питань двосторонніх відносин (*Урядовий портал* (www.kmti.gov.ua). – 2013. – 27.02).

У рамках офіційного візиту до Польщі міністр закордонних справ України Л. Кожара був прийнятий Президентом Республіки Польща Б. Коморовським.

У ході зустрічі сторони обговорили актуальні питання співробітництва України та Республіки Польща як у контексті двосторонньої, так і багатосторонньої взаємодії. Було позитивно відзначено активний політичний діалог на всіх рівнях та висловлено обопільну зацікавленість у подальшому розвитку співпраці у дусі стратегічного партнерства.

У ході бесіди міністр Л. Кожара та Президент Б. Коморовський позитивно оцінили результати XVI Саміту Україна – ЄС, який відбувся 25 лютого ц.р. У цьому контексті особливий наголос було зроблено на узгодженні спільних кроків з метою підписання під час Вільнюського саміту Східного партнерства Угоди про асоціацію. Глава зовнішньополітичного відомства України детально поінформував про схвалений урядом України План першочергових заходів у галузі європейської інтеграції.

Керівник МЗС України висловив вдячність главі Польської держави за особисту підтримку євроінтеграційного курсу України (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2013. – 27.02).

Під головуванням заступника міністра освіти і науки, молоді та спорту України Б. Жебровського проведено нараду щодо впровадження проекту Європейського Союзу eTwinning у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Б. Жебровський відзначив актуальність та важливість цього проекту для навчальних закладів України, який дозволить учням підвищити мотивацію до вивчення іноземних мов та покращити навички використання інформаційно-комунікаційних технологій. Вчителі, в свою чергу, будуть встановлювати прямі контакти з фахівцями інших європейських країн, обмінюватися досвідом та опановувати сучасні методи викладання.

Координатор проекту в Україні від Європейського Союзу В. Рибак підкреслила, що eTwinning – це ініціатива Європейської комісії, спрямована на розвиток співпраці європейських

шкіл за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій шляхом надання необхідних інструментів. Учителі та школярі, зареєстровані в мережі eTwinning, отримують можливість реалізації спільних проєктів з європейськими школами.

Усього в проєкті від України беруть участь 77 шкіл (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*. – 2013. – 27.02).

Згідно з Програмою соціально-економічного розвитку Києва на 2013 р. 949 млн грн будуть спрямовані на розвиток транспортної інфраструктури столиці. Загальний обсяг асигнувань із міського бюджету на об'єкти Програми складає 1 514,5 млн грн. Про це повідомив заступник голови Київської міської державної адміністрації Р. Крамаренко.

За його словами, по 300 млн грн буде спрямовано на будівництво транспортної розв'язки на Поштовій площі та станції «Теремки» Куренівсько-Червоноармійської лінії метрополітену, 150 млн грн – на будівництво Подільського мостового переходу, 56,6 млн грн – на реконструкцію вул. Васильківської.

Крім того, він повідомив, що 25 млн грн закладено на реконструкцію ескалаторних комплексів у метрополітені, що підвищить надійність їх роботи та сприятиме енергозбереженню. Також передбачені додаткові кошти на встановлення світлофорів, облаштування велосипедних доріжок та пішохідних містків над трасою швидкісного трамваю на Троєщині (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*. – 2013. – 27.02).

ПОЛІТИКА

Опозиція розпочинає збір підписів під резолюцією про відставку уряду.

Про це заявив один з лідерів опозиції А. Яценюк, передає прес-служба «Фронту змін».

«Опозиція вимагатиме відставки уряду через резолюцію недовіри і відставки Президента, який призначив цей бездарний

уряд», – заявив А. Яценюк після того, як депутати від «Батьківщини» залишили засідання уряду.

«Опозиція, яка представляє половину країни, хотіла сьогодні започаткувати нову політичну традицію, коли ми приходимо до уряду, виставляємо свої політичні вимоги і, найважливіше, – представляємо свій план розвитку країни», – наголосив він.

А. Яценюк наголосив, що «Батьківщина» мала намір представити 42 законопроекти, які, на переконання опозиції, повинні бути негайно прийняті (*Українська правда (www.pravda.com.ua)*. – 2013. – 27.02).

Коммунистическая партия Украины может подписать резолюцию о недоверии правительству. Об этом по итогам расширенного заседания Кабмина заявил лидер КПУ П. Симоненко.

«Как только презентованная сегодня программа правительством попадет в парламент, мы сделаем более глубокий анализ и мы обязательно рассмотрим вопрос о том, выносить или нет на рассмотрение резолюцию о недоверии правительству», – сказал П. Симоненко.

При этом он отметил, что предварительный анализ презентованной программы показывает, что основные ее положения не будут способствовать экономическому росту страны: «Это чистой воды популизм и выделение более 300 млрд грн на ее реализацию – это поддержка в первую очередь олигархов. С такой программой мы согласиться не можем».

По словам политика, фракция КПУ также будет добиваться в парламенте отставки ряда чиновников. «В первую очередь это касается главы Нацагентства Каськива. Точно так же нужно разобраться со всеми, кто причастен к сотрудничеству с Shell», – резюмировал П. Симоненко.

Отметим, ранее сообщалось, что оппозиция инициирует сбор подписей под резолюцией об отставке правительства. По словам лидера «Батьківщини» А. Яценюка, этот вопрос будет рассмотрен «в самые короткие сроки на сессии парламента» (*Четверта Влада (http://4vlada.net)*. – 2013. – 27.02).

Екс-президент В. Ющенко перед самітом Україна – ЄС просив керівництво Євросоюзу не робити Україну заручницею справи Ю. Тимошенко. Про це повідомляють джерела «Української правди».

За їх інформацією, напередодні В. Ющенко провів у Брюсселі зустріч з президентом Єврокомісії Жозе Мануелем Баррозо. «Зустріч тривала понад годину. Екс-президент сказав, що зараз Україна стоїть на перепутті, вирішується доля на роки наперед, і майбутнє держави не повинно бути заручником справи Тимошенко», – зазначають джерела.

За їх словами, Жозе Мануель Баррозо погодився прийняти В. Ющенка після 18 години 22 лютого, попри те, що у євровичовників це короткий робочий день (*Українська правда* (www.pravda.com.ua). – 2013. – 25.02).

Близько 100 представників студентських та молодіжних організацій мітингували біля будівлі комітетів Верховної Ради на вулиці Банковій з вимогою відкликати законопроект про вищу освіту, внесений депутатами від фракції Партії регіонів. Нагадаємо, міністр освіти і науки, молоді та спорту Д. Табачник вважає, що законопроект про вищу освіту, запропонований депутатами Ради від ПР, відповідає всім світовим стандартам в освітній сфері (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

Політолог Д. Видрін констатує, що в лавах опозиції і надалі триватиме політична сівозміна, адже кожна з трьох сил різна за природою.

«У лавах опозиція й надалі продовжуватиметься політична сівозміна, адже кожна з трьох сил різна за природою, кожна має своє єство. Природа «Батьківщини» це Майдан, вона виросла звідти, за структурою й архітектурою вона дзеркальне відображення «Нашої України» 7-річної давності. Там є

президія (польові командири) і вся маса – решта депутатів. Доля «Свободи» – вулиця, вулична анархія, а архітектура «УДАРу» – політичний ринг, тобто блокування обмеженого простору. Якщо Віталій навколо тієї ж парламентської трибуни натягнув канати, то взагалі почував би себе в своїй стихії», – констатує політолог.

Д. Видрін додає, що у зв'язку з цим опозиційним силам буде важко домовитися в майбутньому.

«Вчора показовий приклад був, коли БЮТ щось проводила на Майдані, потім із ревнощів «Свобода» йде на вулиці, а «УДАР» десь у парламенті каламутить. Ось така спіраль ще довго триватиме, опозиційним силам буде важко домовитися, зокрема через конкуренцію лідерів – Яценюка, Кличка і Тягнибока. У кожного є президентські амбіції. Чи не дивно, що завтра хтось із них піде протестувати на розширене засідання Кабміну, а хтось – залишиться», – відзначає він.

У свою чергу політолог, керівник Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко констатує, що опозиція в багатьох питаннях лише на публіку намагається працювати злагоджено. Це пов'язано, на його думку, з внутрішньоопозиційною конкуренцією. «Як тут не згадати недавню ситуацію, коли «Батьківщина», не запитавши Кличка, відправила його на вибори мера Києва», – резюмує політолог (*Коментарі* (<http://ua.comments.ua/politics/196624-politolog-yatsenyuk-tyagnibok-i-klichko.html>), – 2013. – 27.02).

ЕКОНОМІКА

У січні 2013 р. українські шахтарі видобули 6,9 млн т вугілля. Про це йдеться у інформаційно-аналітичному звіті про розвиток вугільної промисловості України за січень 2013 р. (за фактичними даними), повідомляє УНН.

Вищевказаний показник на 830,5тис. т (на 13,6 %) перевищує плановий показник.

Нагадаємо, плановий видобуток вугілля у січні становив 6,7 млн т вугілля. Як повідомлялось раніше, наразі задля наро-

щування виробничих потужностей уряд України планує модернізувати найбільш ефективні шахти. Так, тривають роботи з будівництва скіпового ствола на шахті ім.Бажанова, що входить до державного підприємства «Макиїввугілля» (Донецька область) (*Українские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

26 февраля Минфин провел очередной аукцион по продаже облигаций внутреннего госзайма (ОВГЗ). Удалось привлечь около 3,03 млрд в пересчете на гривни . Об этом говорится на сайте министерства.

Спрос на бумаги аналитики ООО «Инвестиционный Капитал Украина» называют дружественным. «Обе заявки на 5-летнюю облигацию по ставке 14,30 % были удовлетворены в полном объеме, что привычно для дружественных заявок», – говорится в сообщении компании. Только по этой бумаге привлекли 50,468 млн грн. Все остальные сделки совершались в инвалюте. Валютные облигации со сроком погашения через два года были проданы по ставке 8,02 % на сумму 25,92 млн долл. США.

Минфин также объявил дополнительно размещение двух валютных облигаций со сроками обращения 1,4 и 2 года (*Левый берег* (<http://lb.ua>). – 2013. – 27.02).

Выплата пенсий за февраль 2013 г. была осуществлена полностью – пенсия была получена 13,6 млн пенсионеров. Общая сумма пенсионных выплат составила 20,56 млрд грн. Это – на 2,8 млрд грн больше, чем было выплачено в феврале 2012 г. Такие результаты были достигнуты при имеющейся перед Пенсионным фондом Украины задолженности – отметили в Минсоцполитики. Задолженность имеется по выплатам страховых взносов в объеме около 3 млрд грн. Имеется также недоимка 1,6 млрд грн в выплатах единого взноса, а также недоимка 1,3 млрд грн при выплате страховых взносов (УРА-Информ (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 27.02).

З початку 2012–2013 маркетингового року (МР) аграрії вже поставили на зовнішні ринки майже 17,6 млн т зернових. Загалом, у 2012/2013 маркетинговому році Україна експортувала понад 17,6 млн т зернових, що на 4,7 млн т більше, ніж за аналогічний період минулого маркетингового року. Наразі ж Україна активно працює над розширенням ринків збуту вітчизняного зерна. Про це повідомив міністр аграрної політики та продовольства М. Присяжнюк.

«З початку 2013 р. вітчизняні аграрії вже поставили на зовнішні ринки майже 3,3 млн т зерна. І на сьогодні кукурудза продовжує лідирувати серед вітчизняних експортних культур – її цьогооріч продали за кордон 2,7 млн т», зазначив М. Присяжнюк.

Міністр поінформував, що з початку 2012/2013 МР вітчизняні аграрії поставили на зовнішні ринки 9 млн т кукурудзи, 6,1 млн т пшениці, 2 млн т ячменю.

«Разом із тим, працюємо над розширенням можливих ринків в Європі та Азії. Адже наразі готується низка інвестиційних проєктів у аграрному секторі, який продовжує залишатися одним із найбільш інвестиційно привабливих. Наприклад, у найближчі два роки планується впровадити масштабні інвестиційні проєкти в галузі сільгоспмашинобудування та систем зрошення, що, своєю чергою, допоможе наростити валовий збір зернових», – поінформував М. Присяжнюк.

Слід також нагадати, у 2012 р. найбільше зернових імпортував Євросоюз – 7,7 млн т зерна на суму 1,9 млрд дол. Окрім того, минулоріч серед основних імпортерів вітчизняного зерна були Єгипет – 5,5 млн т, та Саудівська Аравія – 1,9 млн т (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2013. – 27.02*).

Експерти Світового банку розпочали перегляд інвестиційних проєктів у рамках дводенного семінару із презентації планів-графіків реформування української системи охорони здоров'я регіонів. Мета заходу – визначення найефективнішої моделі співпраці та участі Світового банку у про-

цесі, а також розробка тих напрямків, в які організація зробить значний внесок, у тому числі фінансовий.

Участь у відкритті семінару взяли провідні фахівці Міністерства охорони здоров'я України, Адміністрації Президента, Світового банку, а також представники медичної галузі Чернівців, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Полтави, Рівного, Вінниці, Закарпаття, Запоріжжя, Волині та АР Крим.

За словами директора департаменту реформ та розвитку медичної допомоги МОЗ України М. Хобзєя, амбіційна мета щодо створення в Україні сучасної, адекватної потребам населення системи охорони здоров'я була задекларована на найвищому державному рівні. Робота щодо досягнення цієї мети припала на період економічної кризи, що різко обмежило можливості держави надати реформі адекватну фінансову підтримку. Тож допомога міжнародної спільноти, зокрема, Світового банку надзвичайно цінується Міністерством охорони здоров'я України.

Як відзначив старший економіст Світового банку, координатор проектів Паоло Карло Беллі, проведення семінарів для обраних регіонів з розробки інвестиційних проектів щодо розвитку медичної галузі, а також механізмів фінансування та реструктуризації госпітальної медичної допомоги, є важливою складовою співпраці з Україною. Проекти регіонів, за словами посадовця, будуть відбиратися впродовж року для того, щоб почати процес їх фінансування вже у наступному, 2014 р. (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2013. – 27.02*).

Повторный визит миссии Международного валютного фонда в Украину для продолжения дискуссии о выделении стране кредита stand-by может состояться в конце марта этого года. Об этом сообщил министр экономического развития и торговли И. Прасолов. По его словам, ближе к концу марта приедет миссия, чтобы начать обсуждение проекта меморандума. «У нас сдержанный оптимизм», – добавил он. Министр надеется, что решение вопросов, касающихся курса гривны и тарифов дефицита «Нафтогаз Украины» будет

найдено. У нас хорошие ожидания, хорошие предчувствия, – добавил И. Прасолов, который также возглавляет совет Национального банка Украины.

Напомним, в первой половине февраля в Украине работала миссия МВФ, которая обсуждала возможность выделения стране нового кредита stand-by. По словам первого вице-преьера С. Арбузова, Киев рассчитывает получить от фонда 10 млрд долл., что позволит ему, в частности, облегчить выплаты по предыдущим кредитам МВФ, размер которых только в этом году составляет около 6 млрд долл. (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 25.02).

Отсутствие девальвации и существенных колебаний на валютном рынке стимулировало иностранный капитал инвестировать в Украину в 2012 г.

Такое мнение высказал президент Украинского аналитического центра А. Охрименко. «Благодаря обеспеченной в прошлом году валютной стабильности иностранный бизнес понял, что сюда можно смело инвестировать, ведь их капиталу не угрожают валютные риски», – считает эксперт. Вместе с этим А. Охрименко констатирует, что увеличению притока инвестиций в прошлом году способствовало частичное решение вопроса возмещения налога на добавленную стоимость.

«Поскольку этот вопрос в первую очередь решается для нерезидентов, то, как итог – инвесторы видят, что тут пытаются решить проблемы иностранного капитала и поэтому для них интересно вкладывать в производство, торговую деятельность Украины. Частичное решение проблемы НДС способствовало, к примеру, увеличению инвестиций в агропромышленный комплекс, – добавляет специалист.

А. Охрименко также отметил стабильное присутствие в Украине крупного иностранного капитала. «Если взять тот же банковский сектор, то все ведущие игроки остались. Более того, некоторые материнские структуры заявили, что готовы дополнительно инвестировать в украинские «дочки». Что касается продажи тех же банка «Форум» или «Эрсте», то это отношения к Украине не имеет и связано с проблемами в еврозоне.

Такая же тенденция и в других секторах, я не наблюдаю, что крупный капитал отсюда уходил», – констатирует аналитик.

Он также спрогнозировал, что в 2013 г. увеличится приток инвестиций в электроэнергетику и АПК. Вместе с тем эксперт добавил, что в нынешнем году в Украину может увеличиться приток чистых инвестиций, а не с оффшоров, благодаря подписанной в конце прошлого года между Кипром и Украиной Концепцией об избежании двойного налогообложения (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 27.02).

В Украине в январе 2013 г. выпуск виноградного вина уменьшился на 4,5 % – с 700 тыс. дал в январе 2012 г. до 668,5 тыс. дал. Об этом сообщила пресс-служба «Укрвинпрома», ссылаясь на данные Государственного комитета статистики, пишет UBR.ua (<http://ubr.ua/market/industrial/vinodely-ukrainy-teriaut-obemy-proizvodstv-211266>).

В декабре 2012 г. впервые в Украине начато производство вин контролируемых наименований по происхождению (КНП). Производство вин КНП составило в декабре 2012 г. 1,7 тыс. дал, а в январе 2013 г. – 2,6 тыс. дал.

Напомним, что в январе текущего года производство вина «Шампанское» в Украине, по сравнению с аналогичным периодом прошлого года, увеличилось на 28,1 % с 132,8 тыс. дал. (в январе 2012 г.) до 170,1 тыс. дал. в 2013 г. Увеличение производства игристых вин за отчетный период составило 36,4 % - с 198,4 тыс. дал. до 270,7 тыс. дал. Соответственно (*Украинский Бизнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2013. – 27.02).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КРИЗОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Падіння обсягів виробництва металургії в Україні уповільнилося з -11,7 % у грудні 2012 р. в річному вимірі до -8,6 % у січні 2013 р. Про це йдеться в звіті Департаменту статистики, аналізу та прогнозування Національного банку України за січень 2013 р., передає УНН.

Нарощенню обсягів виробництва металургії України в січні ц. р. сприяло зростання світових цін на метали (на 2,1 % порівняно з груднем 2012 р.) внаслідок пожвавлення ділової активності в східно-азійських країнах.

Обсяги експорту металів у січні порівняно з груднем незначно збільшилися. Як наслідок від'ємний внесок металургії в зміну промислового виробництва зменшився з – 2.1 в. п. у грудні до -1.7 в. п. у січні (*Украинские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

На початку 2013 р. відбулося незначне покращення економічної ситуації – падіння індексу виробництва базових галузей (далі – ІВБГ) уповільнилося з мінус 4 % у грудні 2012 р. в річному вимірі до мінус 1,6 % у січні 2013 р. Про це йдеться у звіті Департаменту статистики, аналізу та прогнозування Національного банку України за січень 2013 р., передає УНН.

Зокрема, незначному покращанню показників експорторієнтованих галузей промисловості сприяло деяке відновлення зовнішнього попиту.

Так, падіння обсягів виробництва машинобудування уповільнилося з мінус 18,8 % до мінус 7,8 % відповідно. Високий внутрішній споживчий попит на фоні високого врожаю минулого року забезпечив суттєве прискорення зростання обсягів виробництва харчової промисловості – з 2,2 % у грудні в річному вимірі до 9,5 % у січні. Як наслідок, за вирахуванням сезонного фактора, обсяги промислового виробництва в січні зросли на 1,8 %, а в річному вимірі їх зниження уповільнилося з мінус 7,6 % у грудні до мінус 3,2 % у січні.

Високий рівень внутрішнього споживчого попиту, підтриманий зростанням реальної заробітної плати високими темпами (14,4 % за 2012 р.), сприяв подальшому збільшенню обороту роздрібною торгівлі – на 14,2 % у січні в річному вимірі. Внесок роздрібною торгівлі в зміну ІВБГ у січні був найбільшим та становив 1,3 в. п.

Додатний внесок у зміну ІВБГ (0,5 в. п.) також забезпечило сільське господарство, обсяги виробництва якого в січні збільшилися на 5,6 % у річному вимірі.

Внутрішній інвестиційний попит залишився на низькому рівні, про що свідчить зниження обсягу будівельних робіт у січні. Хоча слід відзначити деяке його уповільнення – з мінус 24 % у грудні в річному вимірі до мінус 15,2 % у січні. Негативним фактором розвитку галузі в зимовий період була надмірна кількість опадів, що заважало проведенню будівельних робіт.

За оцінками Департаменту статистики, аналізу та прогнозування зниження реального ВВП у січні поточного р. становило близько 0,5 % у річному вимірі.

Збереження несприятливої економічної ситуації в країнах – основних торговельних партнерах України спричинило негативну динаміку виробництва експортоорієнтованих промислових галузей (*Украинские Национальные Новости* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 27.02).

Средняя зарплата в январе текущего года снизилась по сравнению с декабрем 2012 г. на 11,2 %, или на 377 грн до 3 тыс. грн в месяц.

Об этом сообщает Государственная служба статистики. Так, самый высокий уровень заработных плат был зафиксирован в столице, где средняя зарплата составила 4561 грн/месяц.

Самый низкий уровень зафиксировали на Тернопольщине, где средняя зарплата составила 2091 грн/месяц. Кроме того, в январе задолженность по зарплатам превысила 1 млрд грн. Стоит напомнить, 22 февраля, во время прямого эфира проекта «Диалог со страной» Президент Украины В. Янукович насчитал за годы своего президентства рост зарплат на 158 % и пенсий – на 44 % (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 25.02).

Европейский центральный банк должен ослабить евро, чтобы быть готовым к новой «валютной войне» и противостоять экономической стагнации в регионе. Об этом заявил французский министр промышленности А. Монтебург. А. Монтебург призвал к более активному политическому

регулюванню курсу євро і потребував від ЕЦБ «делати свою роботу», повідомляє Bloomberg, пише UBR.ua з посиланням на Vesti.ru. «Євро занадто сильне і не відповідає економічним основам. ЕЦБ повинен підготуватися, щоб протистояти новій «валютній війні», в якій ослаблення валюти стає політичним інструментом», – сказав він на прес-конференції в Парижі.

При цьому рекомендації А. Монтебурга суперечать риторикі, якою приєднувалися міністри фінансів і глави центральних банків на зустрічі G20. «Двадцятка» домовилася, що дії країн не повинні бути спрямовані на зміну валютного курсу в конкурентних цілях.

За думкою А. Монтебурга, основний акцент необхідно зробити на регулювання курсу євро відносно долара і єни. Він зауважив, що сильний євро б'є по експортерам, а такі країни, як, наприклад, Франція, працюють над підвищенням своєї конкурентоспособності.

Він також критикував ЕЦБ за те, що той не прикладає достатньо зусиль для зменшення довгого навантаження національних економік.

«Настало час перейти на інший рівень», – заявив А. Монтебург і закликав використовувати «прагматичний, а не догматичний підхід», а також слідувати прикладу США і Великої Британії. Висновок міністр промисловості Франції сказав, що висловив виключно своє особисте думання, але дискусія про євро повинна продовжитися (*Український Бізнес Ресурс* (<http://ubr.ua>). – 2013. – 27.02).

Кризис ослабевает, но Европа по-прежнему в опасности.

Єврозона знаходиться в тисках рецесії. Недавно стало ясно, що в четвертому кварталі 2012 г. темпи росту економіки цього блоку, включаючого 17 країн, знизилися на 0,6 % – цей результат виявився значно гірше, ніж очікувалося, а валовий внутрішній продукт в реальному вираженні скорочується уже впродовж трьох кварталів поспіль. Найнижчі показники продемонстрували Португалія, Італія і Іспанія, де па-

дение экономики составило 1.8 %, 0.9 % и 0.7 % соответственно по сравнению с тремя предыдущими месяцами. Однако «базовые» страны-участницы также сдерживают показатели валютного союза из-за охлаждения национальных экономик Франции, Австрии и Нидерландов. Зашатались даже позиции Германии – экономического локомотива региона. В период с октября по декабрь страна потеряла 0.6 % ВВП. Оказывается, за весь 2012 г. падение в Еврозоне – экономике по размеру почти равной США, – достигло 0,5 %. Это первый целый год спада в регионе со времени обвала на рынке субстандартного кредитования в 2008 г. Поэтому неудивительно, что такие плохие новости по экономике валютного союза подорвали оптимизм инвесторов, затормозив недавний рост на мировых фондовых рынках. Последние данные представляют собой «предварительную оценку» без подробного разбора.

Официальное статистическое агентство Германии дало понять, что уменьшение ВВП вызвано вялыми инвестициями в производственно-техническую базу, так как компании по-прежнему обеспокоены влиянием, которое оказывает на спрос продолжающийся кризис государственного долга в регионе. Это звучит весьма правдоподобно, однако, есть некоторые основания полагать, что эти показатели по ВВП говорят о достижении дна рецессии в Еврозоне и о возможном восстановлении в 2013 г. Доходность облигаций определенно наводит на мысль о том, что в последние месяцы рынки уже не так сильно обеспокоены перспективой выхода одной или нескольких стран из состава Еврозоны. Это связано с заверениями президента Европейского центрального банка М. Драги о том, что он сделает «все возможное», чтобы сохранить валютный блок в его нынешнем виде.

После того, как М. Драги сделал подобное заявление прошлым летом, ЕЦБ продолжил страховать ответственность различных финансовых институтов и правительств различными способами, в том числе и напрямую, переложив на плечи населения бремя возросших убытков частного сектора. Между тем Германия игнорирует нежелательную информацию, жалуясь по поводу «монетизации долга», но при этом разрешает ЕЦБ при-

соединиться к группе «продвинутых» англо-саксонских экономик и наращивать свой баланс с беспрецедентной скоростью.

Восстановлению будет способствовать рост экспорта, обусловленный повышением конкурентоспособности. На первый взгляд, экспорт из Еврозоны восстанавливает позиции. В 2012 г. в регионе зарегистрирован положительный торговый баланс в 818 млрд евро – значительное улучшение ситуации с дефицитом, который в предыдущем году составил 16 млрд евро – что предполагает скорейшее восстановление, обусловленное экспортом. С другой стороны, экспорт Еврозоны снижается, начиная с середины прошлого года. Положительному балансу в 2012 г. способствовало не укрепление экспорта, а еще более быстрое падение импорта в регионе. Поэтому положительный торговый баланс Еврозоны, привлекающий всеобщее внимание, на самом деле отражает слабость внутреннего спроса. Еще одна ложка дегтя, по крайней мере по мнению некоторых, – это валюта. Инвесторы поддались сладким речам М. Драги, позволив убедить себя в том, что системный кризис Еврозоны ограничен, в результате чего валюта стала расти, повышая стоимость экспорта.

...Еврозона по-прежнему в тисках рецессии. Все мы должны надеяться на быстрое восстановление, на то, что члены валютного союза смогут провести крайне необходимые структурные реформы, и на то, что удастся избежать валютных волн и самоповреждения в результате выраженной конкурентной девальвации. Несомненно, сейчас британская экономика, сократившаяся на 0,3 % в четвертом квартале, занимает лучшие позиции по сравнению с Еврозоной (*ProFinance.Ru* (<http://www.forexpf.ru/news/2013/02/27/ahn8-krizis-oslabevaet-no-evropa-po-prezhnemu-v-opasnosti.html>)). – 2013. – 27.02).

В сегодняшнем фокусе мирового инвестиционного сообщества долговые проблемы Европы и Америки. И в это время, как полагает директор департамента развивающихся рынков Morgan Stanley Р. Шарма, Китай тоже начинает испытывать сложности долгового характера.

С 2008 г. совокупный частный и государственный долг Китая вырос до отметки более 200 % – очень высокий уровень для любой развивающейся страны. Р. Шарма полагает, что большинство мировых экспертов сильно недооценивают скорости роста долга (особенного частного долга) Китая.

Согласно финансовой модели Банка международных расчетов, когда частный долг страны в определенную точку времени начинает расти темпами на 6 % и более интенсивными, чем в предыдущую декаду – это явный сигнал развития серьезной проблемы в экономике, утверждает Р. Шарма. В настоящий момент долг Китая растет быстрее более раннего периода на 12 %. Такой показатель и даже ниже наблюдался в предкризисный период в экономиках Японии (1989), Кореи (1997), США (2007), Испании (2008).

Еще один аргумент за зарождение долгового кризиса в Китае: по подсчетам МВФ, если частный долг экономики растет быстрее ВВП страны на отрезке 3–5 лет – это тоже плохой сигнал. В Китае частный кредитный долг растет быстрее ВВП, начиная с 2008 г. Отношение частного долга к ВВП выросло до уровня 180 % – этот как раз тот самый уровень, который испытали на себе экономики США и Японии аккурат перед стартом финансового кризиса (*AForex* (<http://forum.aforex.ru/profiles/blogs/morgan-stanley>). – 2013. – 27.02).
